

BUFDIR
v/marianne.salomonsen.oyfoss@bufdir.no
ireneprestoy.lie@bufdir.no

Saksbehandler MAD
Vår dato 12.11.2020
Vår referanse
Deres dato
Deres referanse

FUG takker for henvendelse fra Koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge under pandemien.

FUG ønsker å påpeke at hele det norske samfunnet har stått i en vanskelig situasjon, og at dette ikke er ment som kritikk til enkeltskoler eller -kommuner, men er innspill til å belyse en krevende situasjon. Det vi minst av alt ønsker er å sette sårbare grupper opp mot hverandre, eller «de mange» opp mot «de få». Det er imidlertid viktig å belyse denne problematikken, slik at den løftes opp og settes på dagsorden. FUG slutter seg til at nedstengning ikke skal være et forebyggende tiltak.

Spørsmålene vi er bedt om å svare opp:

1. **Er dere kjent med at tjenester og velferdstilbud til barn og unge (de dere kjenner best) er redusert høsten 2020, som følge av covid-19 pandemien?**

FUG sin erfaring/kunnskap om temaet:

FUG har primært kjennskap til situasjonen i skole og SFO, og har helt siden nedstenging våren 2020 vært bekymret for situasjonen til barn og unge. FUG sitt fokus har i stor grad vært de sårbare barna, en gruppe barn og unge som på mange måter viser seg å ha vokst i takt med en krevende samfunnssituasjon - først med hjemmeskole, deretter med et skoletilbud på "gult nivå". Det handler om elever med rett til spesialundervisning, men også alle de som på grunn av krevende hjemmeforhold, språklige barrierer, sosiale behov, opplevd mobbing, skolevegning eller helseutfordringer trenger de faste rammene og trygge voksne som skolen normalt kan gi dem.

FUG sitt inntrykk er at situasjonen rammer svært mange skoler og kommuner, og at situasjonen er krevende - selv der man ikke har lokale utbrudd.

- **Svak kommuneøkonomi og begrensede grunnressurser i skolen:**
Lærernormen skal sikre en forsvarlig grunnbemanning i skolen, vel og merke i en normalsituasjon. FUG kjenner til at lærernormen fortsatt ikke er etterlevd alle steder. Selv med bemanning i tråd med lærernormen, opplever mange skoler raskt utfordringer med å ivareta det ordinære opplæringstilbudet og ikke minst spesialundervisningen på grunn av

ressurskrevende smitteverntiltak som må overholdes. Dette har ikke bare sin årsak i covid-situasjonen, men henger også sammen med at mange kommuner har en svak økonomi og at ressursene var "skåret til beinet" før skolestart høsten 2020. Dette medfører at det fort blir knapt med ressurser. Da er det de sårbare gruppene som rammes først fordi både lærere, spesialpedagoger og assistenter blir omplassert for å sikre det ordinære opplæringstilbudet til alle elever.

- **Høyt fravær av voksne og bruk av ufaglærte vikarer:** Lav terskel for å måtte holde seg selv eller egne barn hjemme, medfører mange steder et svært høyt fravær av ansatte i skolen. Hyppigere testing og strenge karantenebestemmelser forsterker problematikken. Denne typen "sporadisk fravær" blant voksne i skolen skaper svært ustabile forhold for elevene. Spesielt gjelder dette der skolen må dekke opp med ufaglærte som ikke kjenner elevene og kan gi dem tryggheten, de gode rammene og et kvalitativt godt opplæringstilbud som utdannet og kjent personale vanligvis kan gi.
- **Oppfølging av elever som helt eller periodevis får undervisning hjemmefra:** Udir har laget retningslinjer for hvordan elever med kortere eller lengre fravær skal ivaretas. Det samme gjelder elever som av ulike årsaker har rett på hjemmeundervisning i denne perioden. FUG ser at noen skoler har funnet gode løsninger for oppfølging av disse elevene, i andre ender finner vi elever som ikke får noe tilbud i hele tatt, eller tilbudet er preget av oppgaveløsning - ikke opplæring. Det er også svært krevende for mange skoler å sjonglere mellom å ivareta det fysiske skoletilbudet for *alle* elever, samtidig som de skal legge til rette for fast- eller periodevis digital hjemmeundervisning for de som trenger dette.
- **Antall som kan være rammet/berørt:** Statistikk fra våren 2020 gir et bilde av hvor mange elever som ble rammet særskilt ved nedstenging av samfunnet. Konsekvenser av smitteverntiltakene i grunnskolen, våren 2020 Tall fra GSI 2019-2020 viser at ca. 55.000 elever hadde rett til spesialundervisning i større eller mindre grad forrige skoleår. Det er grunn til å tro at svært mange av disse også er berørt av høstens situasjon, både som følge av tap etter nedstenging og et "etterslep" som ikke lar seg innhente men også kvalitativt svekket, sterkt redusert eller fraværende oppfølging inneværende høst. Dette er en mangfoldig gruppe med ulike behov, men alle med en rettighet i form av et enkeltvedtak om spesialundervisning. Noen er mer sårbare enn andre.
- **FUG gjennomførte en undersøkelse våren 2020** der fokuset var kontakt mellom hjem og skole i perioden med nedstenging. Undersøkelsen gir ikke svar på det som etterspørres her, men vedlegges likevel til informasjon: Kontakt hjem-skole i koronatiden

- **FUG deler et situasjonsbilde fortalt av en mor med et barn med store spesielle behov:**

"Det er mange barn som ikke har fått de tilbudene de vanligvis har i hverdagen pga. korona, både på skole og privat. Vi vet at assistenter som vanligvis er på bestemte barn i skolen blir bruk i kohorter for å kunne ha nok folk til å dekke behovet der, og at tilbudet til barn med spesielle behov blir veldig redusert som følge av dette. Spesialpedagoger som også er kontaktlærere for klasser, har ikke tid til å være sammen med barn som har vedtak om spesialundervisning, og det blir ofte assistenten som følger dette opp i stedet. Kontaktstøtte og avlastning for barn med spesielle omsorgsbehov har også blitt redusert, dette ser vi varierer veldig mye av hvor mye smitte det er i den enkelte kommune.

For barn med spesielle behov og redusert sosial kompetanse, er dette en svært utfordrende situasjon å være i. Vi kjenner til at mange barn sliter med å forstå alt som skjer i hverdagen nå, og at rutiner som de har hatt og kjent til lenge plutselig blir endret og gjort om på ofte. Dette medfører stor frustrasjon og usikkerhet i barna, og de er ofte redde og lei seg. For familier har dette vært en stor påkjenning, de har måttet stå i det meste alene - mange med lite forståelse fra skolen og kommunen sin side. Mange foreldre har hatt det tøft i hjemmet med å prøve å forklare barna det som skjer rundt dem, og det er ikke lett når barna ikke har kompetanse til å forstå det.

VI kjenner ikke til at det har vært kompensierende tiltak for tjenester som ikke har vært til stede, det oppleves heller ikke lett å få- eller finne informasjon om dette. For å motvirke negativ effekt av smitteverntiltak er det helt nødvendig å holde skolen åpen for de sårbare barna uansett, og de må prioriteres med sitt opprinnelige "mannskap" av kjente, trygge og kompetente voksne så langt dette er mulig og helsemessig forsvarlig. En slik prioritering vil hjelpe elevene til å ha en så normal hverdag som mulig i en ellers unormal situasjon, noe som er kjempeviktig for denne gruppa. Rutiner og forutsigbarhet er avgjørende for både barna og familiene."

FUG har vært med å frontet dette i mediene i det siste

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/566OAW/ofre-for-corona-skolen-14026-elever-mistet-undervisning-de-har-krav-paa>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JJJwIR/spesialundervisning-null-kontroll-av-tapte-timer>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/2ddQ0r/grillet-melby-om-corona-kutt-i-spesialundervisning>

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JJJ577/melby-skoler-kan-ikke-droppe-noedvendig-spesialundervisning>

- **Kompensasjonsordninger.** Regjeringen har gått ut med at kommunene skal få kompensert sine merutgifter i forbindelse med situasjonen i skolen innværende år. Dette høres positivt ut for ovennevnte utfordringer, men vil mange steder ikke fungere tilfredsstillende. Det som ville hatt en reell verdi, var at man allerede tidlig i vår ga øremerkede midler til styrking av

skole med det som mål at man kunne tilsette et høyere antall kvalifisert personale som var på plass fra skolestart av. I dag er løsningen mange steder at skolen må lene seg på ukvalifiserte vikarer - hvis de i det hele tatt får tak i noen.

Samtidig med tynnere bemanning i klasserommet, har laget rundt eleven mange steder falt bort, siden f.eks. helsesykepleiertjenesten er omdirigert til andre tjenester. Konsekvensene for barn og unge som har fast eller tilfeldig behov for oppfølging er store.

2. Er dere kjent med at barn/familier selv ikke oppsøker velferdstilbud og tjenester eller avbestiller timer på grunn av covid-19-pandemien (høsten 2020)?

FUG sin erfaring/kunnskap om temaet:

FUG deler igjen et situasjonsbilde fortalt av en mor med et barn med store spesielle behov:

"Ja, det er vi kjent med. Mange kvier seg til å oppsøke velferdstilbud og tjenester i frykt for å bli smitta. Det er nok også mange som ikke kjenner til hvilke rettigheter de har i forhold til dette. Lite info og veiledning fra kommunen sin sider gjør det vanskelig for foreldre og barn som virkelig trenger den hjelpen og støtten de kan få i denne krevende tiden."

FUG har grunn til å tro at dette gjelder uavhengig av smittesituasjon.

Med vennlig hilsen

Marius Chrømer
Leder FUG

Marianne Dahlseng
Kontorsjef FUG